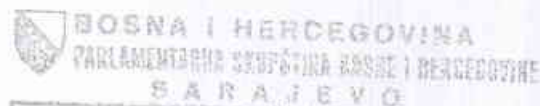

Број: 17-14-1-1480-2/14
Сарајево, 30. јуни 2014. године

PRIMLJENO: 30-06-2014			
Organizaciona jedinica	Ime i prezime	Prez. broj	Broj priloga
01.02.05-2-752/M			

**ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**- ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
- ДОМ НАРОДА**

Предмет. Сагласност за ратификацију споразума, тражи се

У складу са чланом 16. Закона о поступку закључивања и извршавања међународних уговора ("Сл. гласник БиХ", бр 29/00 и 32/13), достављамо вам, ради давања сагласности за ратификацију:

Споразум о финансирању у вези са припремном активности за очување и обнављање културног наслеђа у конфликтним подручјима на Западном Балкану за 2012. годину између Босне и Херцеговине и Европске комисије (централизован менаџмент). Споразум је потписан 22. октобра 2013. године у Бриселу и 05. децембра 2013. године у Сарајеву, а потписала га је, у име Босне и Херцеговине, гђа Невенка Савић, директорица Дирекције за европске интеграције БиХ,

Будући да је Министарство финансија и трезора БиХ надлежно за провођење поступка за закључивање овог споразума, молимо вас да на састанке ваших комисија, односно сједнице Дома, поред представника Предсједништва БиХ, као предлагача, позовете и представника Министарства који заступницима, односно делегатима може дати све потребне информације о споразуму.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР

Борис Буха

Ljiljana Misovic

MFA-BA-MPP
Broj: 08/1-32-05-5-10739/14
Datum: 18.06.2014.godine

PREDSJEDNIŠTVO
BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PREDSJEDNIK	27-06-2014	20
PREDSJEDNIK	141	1480-1

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

SARAJEVO

Predmet: Prijedlog Odluke o ratifikaciji Sporazuma o finansiranju u vezi sa pripremnom aktivnosti za očuvanje i obnavljanje kulturnog naslijeđa u konfliktnim područjima na Zapadnom Balkanu za 2012.godinu između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije (Centralizirani menadžment), d o s t a v l j a s e.

U prilogu akta dostavljamo prijedlog Odluke o ratifikaciji Sporazuma o finansiranju u vezi sa pripremnom aktivnosti za očuvanje i obnavljanje kulturnog naslijeđa u konfliktnim područjima na Zapadnom Balkanu za 2012.godinu između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije (Centralizirani menadžment) potpisan 22.10.2013.godine u Briselu i 05.12.2013.godine u Sarajevu na engleskom jeziku.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na svojoj 100. sjednici, održanoj 10.06.2014. godine utvrdilo prijedlog odluke o ratifikaciji predmetnog Sporazuma, čiji zaključak dostavljamo u prilogu akta.

Molimo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine da donese odluku o ratifikaciji Sporazuma o finansiranju u vezi sa pripremnom aktivnosti za očuvanje i obnavljanje kulturnog naslijeđa u konfliktnim područjima na Zapadnom Balkanu za 2012.godinu između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije (Centralizirani menadžment).

S poštovanjem,

MINISTAR

Zlatko Lagumdžija

СПОРАЗУМ О ФИНАНСИРАЊУ

**У ВЕЗИ С ПРИПРЕМНОМ АКТИВНОСТИ ЗА ОЧУВАЊЕ
И ОБНАВЉАЊЕ КУЛТУРНОГ НАСЉЕЂА У
КОНФЛИКТНИМ ПОДРУЧЈИМА НА ЗАПАДНОМ
БАЛКАНУ ЗА 2012. ГОДИНУ**

ИЗМЕЂУ

БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

И

ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ

Датиран

(Централизованани менаџмент)

САДРЖАЈ

Предговор

1. Програм
2. Имплементација програма
3. Структуре и власти с одговорностима
4. Финансирање
5. Уговорни рок
6. Рокови за извршење уговора
7. Исплата рокова
8. Затварање програма
9. Порези, царина и други финансијски трошкови
10. Квалификованост расхода
11. Задржавање документа
12. Транспарентност
13. Спречавање неправилности, превара и корупције
14. Надзор, контрола и ревизија од Комисије и Суда ревизора
15. Надокнада новчаних средстава у случају неправилности или преваре
16. Тумачење
17. Дјелимично правно неважење и ненамјерни пропусти
18. Ревизија и амандмани
19. Престанак
20. Рјешавање разлика
21. Обавјештења
22. Број оригинала
23. Анекси
24. Ступање на снагу

Анекс А Припремне активности за очување и рестаурацију културног наслеђа у конфликтним подручјима на Западном Балкану за 2012. годину који је усвојила Комисија одлуком Ц (2012) 9305 од 17. децембра 2012. године

СПОРАЗУМ О ФИНАНСИРАЊУ

У ВЕЗИ С ПРИПРЕМНОМ АКТИВНОСТИ ЗА ОЧУВАЊЕ И ОБНАВЉАЊЕ КУЛТУРНОГ НАСЉЕЂА У КОНФЛИКТНИМ ПОДРУЧЈИМА НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ ЗА 2012. ГОДИНУ

ИЗМЕЂУ

БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

И

ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ

Даље у тексту означени као "Стране", или појединачно као "Корисник" у случају Босне и Херцеговине, или "Комисија", у случају Европске комисије.

С обзиром на то да:

(а) На дан 25. октобра 2012. године Европски парламент и Савјет усвојили су Уредбу (ЕУ, Еуроатом) број 966/2012¹ о финансијској регулацији која се примјењује на општи буџет Европске заједнице и којим се укида уредба Савјета (ЕЦ, Еуратом) број 1605/2002, (у даљем тексту: "Финансијска уредба број 966/2012").

(б) Уредба Савјета (ЕЦ, Еуратом) број 1605/2002² (у даљем тексту: "Финансијска уредба број 1605/2002") се укида са 1. јануаром 2013. године, са изузетком чланова од 53. до 57, који ће се примјењивати на све обавезе настале до 31. децембра 2013. године.

(в) Дана 29. октобра 2012. године, Комисија је усвојила Уредбу (ЕУ, Еуроатом) број 1268/2012 о правилима примјене Уредбе (ЕУ, Еуроатом) број 966/2012 о финансијским прописима који се примјењују на општи буџет Уније (у даљем тексту "Правила примјене")³.

¹ ОЈ Л 298, 26.10.2012, п.1.

² ОЈ Л 248, 16.9.2002, п.1.

³ ОЈ Л 362, 31.12.2002, п. 1.

(г) У складу са чланом 54. (2) (б) Финансијске уредбе број 966/2012, издвајања за припремне активности у области примјене Уговора о функционисању Европске уније и Уговора о Еуратому, чији је циљ припремити приједлоге са циљем усвајања будућих акција може се спровести без основног акта под условом да радње које су намијењене за финансирање спадају у надлежности Уније.

(д) Управа за буџет додијелила је износ од 3 милиона *EUR* на основу члана 22. 0209 буџета Европских заједница за 2012. годину за развој припремних активности за очување и рестаурацију културног наслеђа у подручјима сукоба на Западном Балкану. Од ужег избора пројеката које је предала Радна група за културу и друштво (РСКД) на петом састанку Регионалног савјета за сарадњу РСКД, три пројекта су изабрана 24.06. 2013. године темељено на релевантности, утицају, зрелости, националној приоритизацији и provedivosti.

(ђ) Помоћ Европске уније у оквиру припремних активности за очување и обнављање културног наслеђа у конфликтним подручјима у 2012. години усмјерена је на подупирање очувања и рестаурације пројеката за вриједне културне и вјерске објекте (цркве, цамије, библиотеке, музеје, споменике, итд), који су оштећени или уништени у рату или другим политичким сукобима на Западном Балкану. Посебна пажња треба бити усмјерена на пројекте који подржавају процес изградње повјерења укључујући различите етничке и религијске групе у заједничким пројектима и који подржавају локално образовање и развој обнове знања те вјештина о високом квалитету културе.

(е) Комисија је 17. децембра 2012. године усвојила припремне активности за очување и рестаурацију културног наслеђа у подручјима сукоба за 2012. годину (у даљем тексту: "програм"). Овај програм треба имплементирати Комисија на централизованом основи.

(ж) За имплементацију овог програма неопходно је да стране закључе финансијски уговор, да поставе услове за уручивање помоћи Европске уније, правила и процедуре у погледу исплате која се односи на такву помоћ и услове помоћи којих ће се управљати овом помоћи.

ДОГОВОРИЛИ СУ СЉЕДЕЋЕ:

1 ПРОГРАМ

Комисија ће допринијети, путем гранта, финансирању сљедећег програма, који је постављен у Анексу А овог споразума:

Програм број: *CRIS No 2012/023-867*

Назив пројекта: *Припремне активности за очување и рестаурацију културног наслеђа у подручјима сукоба и на Западном Балкану за 2012. годину.*

Програм се састоји од двије компоненте:

1. Санација / рестаурација / очување локалитета културне баштине на Западном Балкану за промовисање и развој културне баштине у региону. Ова компонента спроводи се у Албанији, Босни и Херцеговини и Србији (у даљем тексту: "Државе кориснице"):
 - Пројекат 1 – Пројекат санације самостана Свете Марије за музејску употребу и уређење археолошког локалитета Аполонија, Фир, који ће се спровести у Албанији,
 - Пројекат 2 – Реконструкција тврђаве Кастел фаза II - јединица 2 "Културни центар са пратећим службама", који ће се спровести у Босни и Херцеговини,
 - Пројекат 3 – Санација Фрањевачког самостана у Бачу, који ће се спровести у Србији.

Комисија ће са сваком Државом корисницом закључити Споразум о финансирању за одређени наведени дио програма.

Овај Споразум се закључује за дио програма који ће се спровести у Босни и Херцеговини.

2 ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОГРАМА

- (1) Програм ће имплементирати Комисија на централизованом основи, у смислу члана 53.а Уредбе о финансирању број 1605/2002.
- (2) Имплементацијом дијела програма који се односи на Босну и Херцеговину управљаће Делегација Европске уније за Босну и Херцеговину.

- (3) Пројекат 2 ће допринијети санацији историјског локалитета тврђаве Кастел у Бањој Луци, нарочито културном центру са пратећим службама.

Уговор о радовима и укупни надзор за стабилизацију бастiona, зидова и подземног арсенала на сјеверном и западном дијелу комплекса тврђаве, као и за реконструкцију торњева 3 и 4, и реконструкцију страних линија опште инфраструктуре и помоћних објеката потребних за рад летне позорнице. Уговори за највишу укупну вриједност од 1 130 000 *EUR* биће уговорени од ЕУ Делегације у Босни и Херцеговини под централизованим управљањем.

Грађевинске дозволе и уговори о раду за реконструкцију станице за напајање и прикључка објеката тврђаве Кастел са цјевоводом за гријање биће финансирани од Државе кориснице са најмање 140.000 *EUR* те ће их прибавити у складу са Законом о јавним набавкама Босне и Херцеговине (суфинансирање државе кориснице).

- (4) Да би се осигурала ефикасна имплементација програма, Корисник ће преузети све неопходне мјере како би осигурао:

- да ће у случају услуга, набавки или тендерских процедура за радове, физичка или правна лица подобна да учествују у тендерским процедурама за имплементацију програма имати право на привремено постављање и смјештај гдје важност уговора тако дозвољава. Ово право постићи ће се само након спроведеног позива за тендер и проводиће га техничко особље потребно да проведе проучавања и друге припремне мјере за састављање тендера. Ово право истећи ће мјесец дана након одлуке о додјели уговора;

- да је особљу које учествује у активностима које финансира Европска унија и члановима њихових ближих породица дозвољено да уђу у Босну и Херцеговину, да се смјесте у Босни и Херцеговини, да раде тамо и да напусте Босну и Херцеговину, кад природа основног уговора тако оправдава;

- одобравање свих дозвола неопходних за увоз роба, прије свега стручне опреме, потребне за спровођење основног уговора, који је подложен постојећим законима, правилима и прописима корисника;

- да ће увезена роба која се износи на основу програма бити ослобођена царинских такси, царина на увоз и других финансијских трошкова;

- одобравање свих дозвола неопходних за поновни извоз наведене робе, када предметни уговор буде потпуно спроведен;

- одобравање овлашћења за увоз или стицање стране валуте неопходне за имплементацију предметног уговора и примјене прописа о контроли државне замјене на недискриминаторни начин за уговораче, без обзира на њихову националност, или смјештања;

- одобравање свих дозвола неопходних за новчана средства за репатријацију у погледу активности која се финансира према програму, а у складу са прописима о контроли стране валуте који су на снази у Босни и Херцеговини.

- (5) Корисник ће осигурати пуну сарадњу свих релевантних власти. Такође, осигураће се приступ компанијама у државном власништву и другим владиним институцијама које су обухваћене или су неопходне у имплементацији програма или у извршавању уговора.

3 СТРУКТУРЕ И ВЛАСТИ С ОДГОВОРНОСТИМА

Корисник ће именовати домаћег координатора који ће дјеловати као представник Корисника насупрот Комисији. Он / она осигураће да постоји блиска веза између Комисије и Корисника.

4 ФИНАНСИРАЊЕ

Финансирање за имплементацију овог уговора биће као што слиједи:

- (1) Прилог Европске уније фиксиран је на максимуму од 1.130.000 *EUR* за дио програма који се односи на Босну и Херцеговину. Међутим, плаћање прилога Европске уније од стране Комисије вршиће се у границама новчаних средстава која су на располагању.
- (2) Трошкови структура и власти које поставља Корисник за имплементацију овог програма сносиће Корисник.

5 УГОВОРНИ РОК

- (1) Поједини уговори и споразуми који имплементирају овај споразум биће закључени не касније од три године од дана закључивања првог Споразума о финансирању било које Државе кориснице закључен на основу програма. Корисник програма обавијестиће Комисија писменим путем о коначном датуму за уговарање.
- (2) Сва средства за која не постоји уговор закључен прије уговорног рока отказују се.

6 РОК ЗА ИЗВРШЕЊЕ УГОВОРА

- (1) Уговори се морају извршити у року од највише двије године од датума за крај уговарања.
- (2) Рок за извршење уговора може се продужити прије његовог истека у оправданим случајевима.

7 РОК ЗА ИСПЛАТУ

(1) Исплата средстава мора се извршити најкасније годину дана након крајњег рока за извршење уговора.

(2) Рок за исплату средстава може се продужити прије његовог истека у оправданим случајевима.

8 ЗАТВАРАЊЕ ПРОГРАМА

(1) Програм се затвара када сви уговори и грантови који се финансирају по програму буду затворени.

(2) Уговор или субвенција сматра се затвореним чим се деси једно од сљедећих:

- исплата последњег износа доспјелог од Комисије;
- плаћање у готовини налога за повраћај издатог од Комисије након пријема захтјева за коначну исплату / захтјева за трошкове;
- када Комисија ослободи од обавезе од апропријација.

Затварање уговора или субвенције не прејудуцира право Комисије да предузме финансијску исправку у каснијој фази.

9 ПОРЕЗИ, ЦАРИНА И ДРУГИ ФИНАНСИЈСКИ ТРОШКОВИ

(1) Порези, царина и царине за увоз или други трошкови који имају еквивалентан ефекат нису прихватљиви према програму.

(2) Сљедеће детаљне одредбе примјењују се:

а) Царине, царине на увоз, порези или финансијски трошкови који имају еквивалентан ефекат у случају увоза роба према уговору који финансира Европска унија нису прихватљиви према програму. Споменути увози ослобађају се из улазног пункта у Босну и Херцеговину због испоруке уговорачу, како се захтијева одредбама предметног уговора и за непосредну употребу како се захтијева за нормалну имплементацију уговора, без обзира на нека одлагања или спорове у вези са сређивањем наведених царина, пореза или трошкова;

б) Уговори које финансира Европска унија за услуге, снабдијевања или радове које врше извођачи радова регистровани у Босни и Херцеговини или инострани извођачи радова нису подложни порезу на додатну вриједност у Босни и Херцеговини, документарни печат или трошкове регистрације или финансијске трошкове који имају еквивалентан ефекат, било да такви трошкови постоје или треба да буду уведени. Извођачи радова Европске уније ослобађају се ПДВ-а за услуге које су учињене, робу која је набављена и / или радове које су извршили према уговорима

Европске уније с правом извођача радова да неутралишу или одбију улазни ПДВ плаћен у вези са учињеним услугама, набављеном робом и / или извршеним радовима против било каквог наплаћеног ПДВ-а од њих за неке од њихових других трансакција. Уколико извођачи радова Европске уније нису у стању да користе ову могућност, они имају право да им се рефундира ПДВ директно од пореских власти након подношења писменог захтјева попраћеног потребном документацијом која се тражи према државном / локалном закону за рефундирање и овјереном копијом предметног уговора Европске уније.

У сврхе овог споразума, термин "извођач радова Европске уније" тумачи се као физичко или правно лице, које пружа услуге и / или набавља робу и / или врши радове и / или реализује грант према уговору Европске уније. Термин "уговор Европске уније" подразумијева било који легално обавезујући документ кроз који се финансира активност према програму и који потписује Европска унија или Корисник.

в) Профит и / или приход који произилазе из уговора Европске уније опорезују се у Босни и Херцеговини у складу са државним / локалним пореским системом.

10 КВАЛИФИКОВАНОСТ РАСХОДА

- (1) Према програму у Анексу А расход је прихватљив за допринос Европске уније ако настаје након што уговори и грантови који имплементирају такав програм буду потписани.
- (2) Сљедећи трошкови нису прихватљиви за допринос Европске уније у оквиру програма по Додатку А:
 - (а) порези, укључујући порезе на додату вриједност;
 - (б) царина и увозне царине, или неки други финансијски трошкови;
 - (в) набавка, рента или изнајмљивање земљишта и постојећих зграда;
 - (г) казне, финансијске казне и трошкови парничења;
 - (д) банкарски трошкови, гарантни трошкови и слични трошкови;
 - (ђ) дугови и прописи за губитке или дугове;
 - (е) каматна задужења;
 - (ж) трошкови конверзије, трошкови и губици при замјени везани за неку од компоненти специфичних за евро рачуне, као и други чисто финансијски трошкови;

- (3) доприноси у натури.
- (3) Помоћу умањења из наведеног параграфа 2, Комисија ће одлучивати на бази од случаја до случаја да ли су сљедећи трошкови прихватљиви:
- порези на додату вриједност, ако су сљедећи услови испуњени:
 - (I) порези на додату вриједност нису надокнадиви ни на какав начин;
 - (II) утврђује се да их сноси коначни Корисник, и
 - (III) да су јасно идентификовани у приједлогу пројекта.
- (4) Расходи који се финансирају према овом програму нису предмет неког другог финансирања на основу буџета Европске уније.

11 ЗАДРЖАВАЊЕ ДОКУМЕНТА

- (1) Сви документи који се односе на програм у Додатку А требају се чувати најмање пет година од дана када Европски парламент додјељује пражњење за буџетску годину на коју се документ односи.
- (2) У случају да програм из Анекса А није коначно затворен у року из става 1 овог члана, документи који се односе на њега чувају се до краја наредне године која слиједи годину у којој је програм по Додатку А затворен.

12 ТРАНСПАРЕНТНОСТ

- (1) Сваки пројекат / програм који финансира Европска унија предмет је одговарајућих комуникационих и информационих активности. Ове активности одређују се уз одобрење Комисије.
- (2) Ове комуникационе и информационе активности морају слиједити правила која је поставила и објавила Комисија за транспарентност иностраних активности које су на снази у вријеме ових активности.

13 СПРЕЧАВАЊЕ НЕПРАВИЛНОСТИ, ПРЕВАРЕ И КОРУПЦИЈЕ

- (1) Корисник предузима одговарајуће мјере да спријечи и да се супротставља свим активним или пасивним праксама корупције на сваком степену процедура за набавку или процедурама за додјељивање грантова или за вријеме имплементације одговарајућих уговора.
- (2) Корисник, укључујући особље које је одговорно за имплементирање задатака активности које финансира Европска унија, обавезује се да предузима

неке мјере предострожности које су неопходне да се избјегне ризик сукоба интереса и обавјештава Комисију одмах о сваком сукобу интереса или некој ситуацији погодной да изазове неки такав сукоб.

(3) Сљедеће дефиниције примјењују се:

- а) *Неправилност* подразумијева сваки прекршај одредбе примјењивих правила и уговора који резултују из једног акта или пропуста од стране економског оператера који има, или би имао, ефекат прејудуцирања главног буџета Европске уније оптерећујући 1 неоправдани став трошка главног буџета.
- б) *Превара* значи неки намјерни акт или пропуст који се односи на употребу или представљање лажних, некоректних или некомплетних изјава или докумената, која има као свој ефекат проневијеру или бесправно задржавање новчаних средстава из главног буџета Европске уније или буџета којим управља, или у корист, Европске уније; необјављивање података у кршењу специфичне обавезе са истим ефектом; погрешна примјена таквих новчаних средстава у сврхе осим оних за које су оне првобитно додијелене.
- в) *Активна корупција* дефинише се као намјерна акција за било кога ко обећава или даје, директно или путем посредника, предност било које врсте за самог званичника или за трећу страну за њега да дјелује или да се суздржи од дјеловања у складу са његовом дужношћу или у провођењу својих функција у неизвршењу својих званичних обавеза на начин који оштећује или вјероватно оштећује финансијске интересе Европске уније.
- г) *Пасивна корупција* дефинише се као намјерна акција неког званичника, који, директно или путем посредника, захтијева или прима предност било које врсте за самог званичника или за трећу страну, или прима обећање таквог преимућства да дјелује или да се суздржи од дјеловања у складу са његовом дужношћу или у провођењу својих функција у неизвршењу својих званичних обавеза на начин који оштећује или вјероватно оштећује финансијске интересе Европске уније.

14 НАДЗОР, КОНТРОЛА И РЕВИЗИЈА ОД КОМИСИЈЕ И СУДА РЕВИЗОРА

(1) Сви уговори могу бити подложни надзору и финансијској контроли Комисије укључујући Европску канцеларију против преваре (*OLAF*) и ревизије Европског суда ревизора. Ваљано овлашћени агенти или представници Комисије и Европска канцеларија против преваре (*OLAF*) имају право да спроводе сваку техничку и финансијску верификацију ако то Комисија или Европска канцеларија против преваре (*OLAF*) сматра неопходним, да прати имплементацију програма укључујући посјете мјестима и просторијама на којима се имплементирају активности које финансира Европска унија. Комисија претходно обавјештава државне ауторитете у погледу таквих мисија.

(2) Корисник осигурава све тражене информације и документе укључујући неке компјутеризоване податке и предузима све одговарајуће мјере да би се олакшао рад лица којима је наређено да спроводе ревизије или инспекције.

(3) Да би се осигурала ефикасна заштита финансијских интереса Европске уније, Комисија, укључујући Европску канцеларију против преваре (*OLAF*), може такође проводити документарне и контроле на лицу мјеста и инспекције у складу са процедуралним одредбама Правилника Савјета (ЕЦ, Еуратом) број 2185/1996 од 11. новембра 1996⁴. године. Ове контроле и инспекције требале би се припремати и спроводити у блиској сарадњи са компетентним властима које је одредио Корисник, што ће бити објављено правовремено о предмету, сврси и легалној основи контроле и инспекције, тако да они могу обезбиједити сву потребну помоћ. Корисник идентификује службу која ће помоћи код захтјева Европске канцеларије против преваре (*OLAF*) у спровођењу истраживања у складу са Правилником Савјета (ЕЦ, Еуратом) број 2185/1996. Ако Корисник жели, контроле и инспекције на лицу мјеста могу спроводити заједнички са њима. Тамо гдје се учесници у акцијама које финансира Европска унија одупиру контролама и инспекцијама на лицу мјеста, Корисник, дјелујући у складу са државним правилима, пружа инспекторима Комисије / Европске канцеларије против преваре (*OLAF*) такву помоћ коју они требају да им дозволе да врше своју дужност у провођењу контроле или инспекције на лицу мјеста.

Комисија / Европска канцеларија против преваре (*OLAF*) информира Корисника што је могуће прије о било којој чињеници или сумњи која се односи на неправилност која је примјећена у току контроле и инспекције на лицу мјеста. У сваком случају, од Комисије / Европске канцеларије против преваре (*OLAF*) се тражи да Обавијести споменути ауторитет о резултату таквих контрола и инспекција.

(4) Контроле и ревизије које су описане напријед примјењиве су за све уговорнике и подуговорнике који су примили новчана средства Европске уније.

(5) Без предрасуда о одговорности Комисије и Европске суда за ревизоре, извјештаји и радње спроведене према овом споразуму могу се провјерити према одлуци Комисије, било да ту провјеру изврши Комисија, или спољни ревизор којег одреди Комисија.

(6) Корисник осигурава истраживање и ефикасно третирање сумњивих случајева преваре и неправилности и осигурава функционисање контроле и механизма за извјештавање који је једнак ономе предвиђеном у Правилнику Комисије (ЕЦ) број 1826/2006 од 8. децембра 2006⁵. године. У случају да

⁴ ОЈ Л 292, 15. 11. 1996, стр.2.

⁵ ОЈ Л 371, 27. 12. 1996, стр.4.

постоји сумња у превару или неправилност, Комисија мора без одлагања бити обавијештена.

15 НАДОКНАДА НОВЧАНИХ СРЕДСТАВА У СЛУЧАЈУ НЕПРАВИЛНОСТИ ИЛИ ПРЕВАРЕ

За сваки доказани случај неправилности или преваре откривен у било које вријеме за вријеме имплементације помоћи на основу програма или као резултат ревизије Комисија ће надокнадити новчана средства.

16 ТУМАЧЕЊЕ

- (1) Осим ако подлијежу изричитим одредбама у овом споразуму које налажу супротно, термини који се користе у овом споразуму имају исто значење које им је приписано у Финансијској уредби број 966/2012 и Правилима за имплементацију.
- (2) Осим ако подлијежу изричитим одредбама у овом споразуму које налажу супротно, референце на овај споразум су референце на овај споразум, са повременим измјенама, допунама или замјенама.
- (3) Сва позивања на прописе Савјета или Комисије односе се на верзију тих уредби како је назначено. Ако је потребно, измјене тих прописа биће транспонирани у овај споразум у виду амандмана.
- (4) Наслови у овом споразуму немају никакав правни значај и не утичу на његово тумачење.

17 ДЈЕЛИМИЧНО ПРАВНО НЕВАЖЕЊЕ И НЕНАМЈЕРНИ ПРОПУСТИ

- (1) Ако одредба овог споразума јесте или постане неважећа, или ако овај споразум садржи ненамјерне пропусте, то неће утицати на валидност осталих одредби овог споразума. Стране ће замијенити сваку неваљану одредбу важећом одредбом која је најближа могућа сврси и намјени неважеће одредбе.
- (2) Стране ће исправити било који ненамјерни пропуст одредбом која најбоље одговара сврси и намјери овог споразума, у складу са Финансијском уредбом број 966/2012 и Правилима за имплементацију.

18 РЕВИЗИЈА И АМАНДМАНИ

- (1) Имплементација овог уговора биће подложна периодичним ревизијама увијек по договору између Страна.
- (2) Сваки амандман о којем се договоре Стране биће у писменој форми и чиниће дио овог споразума. Такав амандман ступа на снагу даном који утврде Стране.

19 ПРЕСТАНАК

- (1) Не доводећи у питање параграф 2, овај уговор престаје осам година након његовог потписивања. Овај престанак не искључује могућност за Комисију да прави финансијске корекције.
- (2) Овај уговор могу прекинути и једна и друга страна дајући писмено обавјештење другој Страни. Такав престанак ступа на снагу шест календарских мјесеци од дана писменог обавјештења.

20 РЈЕШАВАЊЕ РАЗЛИКА

- (1) Разлике које произилазе из тумачења, операције и спровођења овог споразума, на било којем и на свим нивоима учествовања, рјешавају се мирним путем кроз консултације међу странама.
- (2) У одсуству пријатељског рјешења, било која страна може упутити предмет на арбитражу у складу са Опционим правилима Сталног арбитражног суда за арбитраже које укључују међународне организације и државе, а која су на снази на дан потписивања овог споразума.
- (3) Језик који се користи у арбитражном поступку је енглески језик. Надлежни орган за заказивање је Главни секретар Сталног арбитражног суда, по пријему писаног захтјева који поднесе било која Страна. Одлука судије арбитражног суда обавезујућа је за све стране и не постоји могућност жалбе.

21 ОБАВЈЕШТЕЊА

- (1) Свако обавјештење у вези са овим уговором прави се у писменој форми и на енглеском језику. Свако обавјештење мора бити потписано и мора бити отпремљено као оригинални документ или факсом.
- (2) Свака комуникација у вези са овим споразумом мора бити послата на слjedeће адресе:

За Комисију:

Г. Герхард Шуман - Хицлер
Директор Д
Општа управа за проширење
СНАР 04/99
Б-1049 Брисел

За Корисника:

Гђа Невенка Савић
Национални координатор
Дирекција за Европске интеграције
Трг БиХ 1
71000 Сарајево
Босна и Херцеговина

22 БРОЈ ОРИГИНАЛА

Овај споразум сачињен је у два примјерка на енглеском језику.

23 АНЕКСИ

Анекс А чини саставни дио овог споразума.

24 СТУПАЊЕ НА СНАГУ

Овај споразум ступа на снагу на дан потписивања. Ако Стране потпишу документ на различите датуме, овај споразум ступа на снагу на дан када га потпише посљедња Страна.

Потпис, за и у име Босне и Херцеговине:

Госпођа Невенка Савић
Национална координаторица, директорица

Сарајево
Датум: 05.12.2013.g.

Потпис, за и у име Комисије:

Господин Герхард Шуман - Хицлер
Директор Д

Брисел
Датум: 22.10.2013.g.

*Потврђујем да овај превод у потпуности одговара оригиналу,
који је састављен на енглеском језику.*

Датум: 21.03.2014

Стални судски тумач за енглески и њемачки - Марина Чотић

АНЕКС А: Припремна активност за очување и обнављање културног наслеђа у конфликтним подручјима на Западном Балкану за 2012. годину

1. ИДЕНТИФИКАЦИЈА

Корисници	Западни Балкан: Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Република Македонија, Црна Гора, Србија и Косово ¹
CRIS број	2012/023-867
Година	2012.
ЕУ допринос	EUR 3 000 000
Орган за спровођење	Европска комисија
Последњи датум за закључивање Финансијског споразума	Најкасније 31. децембра 2013.
Последњи датум за уговарање	Три године од датума закључивања Финансијских споразума. Нема рока за евалуацију пројеката као што је наведено у члану 166 (2) Уредбе о финансирању. Ови датуми такође се примјењују на домаће кофинансирање.
Последњи датум за извршење	Две године од последњег датума за уговарање. Ови датуми такође се примјењују на домаће кофинансирање.
DAC Шифра сектора	41040 – Очување локација
Повезана Буџетска линија	22 02 09: Припремна активност-Очување и обнављање културног наслеђа у конфликтним подручјима
Јединица за програмирање	Јединица Д3 Регионални програми, ДГ за проширење
Јединица за имплементацију	(1) Делегација ЕУ у Албанији, Босни и Херцеговини, Хрватској, Републици Македонији, Црној Гори, Србији; Канцеларија ЕУ на Косову (2) Јединица Д3 Регионални програми, ДГ за проширење.

¹ Ова ознака је без прејудуцирања ставова о статусу, и у складу је са Резолуцијом 1244 и ИСЈ мишљења о проглашењу независности Косова.

2. ПРОГРАМ

2.1 Увод

Између 2003. и 2010. године, Савјет Европе и Европска комисија имплементирали су заједничку активност названу "Интегрални пројекат планирања / испитивања рехабилитације архитектонске и археолошке баштине" (*IRPS/SAAH*). Његов успјех признат је на Европској министарској конференцији о "рехабилитацији заједничког наслеђа" која је одржана у Љубљани, Словенија, у новембру 2009. године, на нивоу министара културе Западног Балкана.

Постао је познат као "Љубљански процес". Замишљен је као регионални пројекат са намјером јачања постојеће синергије кроз јасну регионалну сарадњу у прекограничним пројектима рехабилитације и као транзициона фаза према сталној структури изграђеној на основи *IRPS/SAAH* и којом ће управљати сами корисници.

У 2010. години, Савјет министара за културу из земаља Југоисточне Европе (*CoMoCoSEE*) одлучио је да Савјет за регионалну сарадњу (*RCC*), у сарадњи са Европском комисијом и Савјетом Европе, треба наставити да подстиче рехабилитацију и рестаурацију као очување културног наслеђа у Југоисточној Европи. Намера је да "Љубљански процес" прерасте у сталну структуру управљања самих корисника.

Ради тога је, након ових одлука, основана радна група за спровођење "Љубљанског процеса" (*TFC*, Радна група за културу и друштво) земаља региона уз учешће *RCC*-а и Савјета Европе и уз финансијску подршку Европске комисије.

Ова припремна активност пета је и крајња година акције коју је увео Европски парламент као буџетски налог за очување и рестаурацију културног наслеђа у претходним конфликтним подручјима на Западном Балкану. Садашња иницијатива је наставак осталих програма иницираних Европским парламентом и Европском комисијом.

Европски парламент покренуо је двије пилот-шеме у 2008. и 2009. години и двије припремне активности у 2010. и 2011. години: погледати наслов 2.3.2. испод.

Осим тога, Европска комисија финансирала је неколико активности преко инструмента претприступне помоћи (*IPA*): погледати наслов 2.3.2. испод.

За 2012. годину, буџетским налогом је алоцирано 3 милиона *EUR* из буџета Европске уније за подршку пројектима за очување и рестаурацију вриједних културних и вјерских објеката (цркве, цамије, библиотеке, музеји, споменици, итд) оштећених или уништених у рату или другим политичким конфликтима на Западном Балкану.

Током периода пилот-шема и припремних радњи сваке године коришћене су различите методе имплементације, чије ће користи бити предмет евентуалне процјене. Различите методе су слjedeће:

- 2008. и 2009. године – пилот-шеме: Уговори о радовима које су водиле стране Делегације ЕУ на Западном Балкану за очување културних и религијских споменика;
- 2010. године - припремна активност: Јавни позиви које је водила Европска комисија;
- 2011. године - припремна активност: директан грант *RCC*-у којег ће имплементирати *RCC* и *TFC*.

За испуњење 2012. године, намјера је идентификовати, одабрати и рехабилитовати индикативно 3 локације културног наслеђа у једнаком броју на Западном Балкану узимајући у обзир зрелост и кофинансирање сваког пројекта.

Помоћу ове припремне активности, намјера је да се: рехабилитују локације културног наслеђа које су погођене ратним дејствима, допринесе одрживом развоју локација у погледу вриједних културних објеката, убрза интеркултурални дијалог, помирење, повећа свијест о различитости култура на Западном Балкану међу популацијом и, коначно, подржи економски развој.

2.2 Опис

Садашња припремна активност има двије сврхе:

- Рехабилитација / рестаурација / очување локација културног наслеђа на Западном Балкану у циљу подстицања и развоја културног наслеђа у региону.
- Евалуација пилот-шема и припремних активности које су финансиране из буџета од 2008. до 2012. године и приказане у 2.3.2 испод.

2.2.1 Идентификација, селекција и рехабилитација локација културног наслеђа на Западном Балкану

Ова намјера спровешће се са ЕУ буџетом од 2,8 милиона евра кроз сљедеће кораке:

(I) *TCFS* преко свог секретаријата идентификује један до два пројекта по кориснику који је у оквиру листе Љубљанског процеса (кратка листа). Од дуге листе од 20 пројеката који су укључени у Љубљански процес, 14 пројеката је и даље без финансијске подршке. За сваки пројекат секретаријат ће елаборирати опис пројекта укључујући, између осталог, трошкове, суфинансирање, расположиве припремне студије, садашње стање, циљ рехабилитације и одговарајуће уговоре (индикативна прогноза: октобар - новембар 2012. године).

(II) Савјет Европе мобилисаће тим стручњака за прегледање кратке листе пројеката посебно тражећи доступност и квалитет припремних докумената за сваку локацију, њихове перспективе суфинансирања, развој и потенцијални утицај пројеката (индикативна прогноза: децембар 2012 - фебруар 2013. године).

(III) Европска комисија, Генерални директорат за проширење у координацији с делегацијом ЕУ / ЕУ Канцеларија у односним земљама корисницима, бирају, на основу кратке листе и мишљења експерата, индикативно 3 пројекта (са листе од 14 пројеката) који ће бити финансирани у зависности од зрелости, суфинансирања и захтијеваних ЕУ финансијских средстава. Не више од једног пројекта по кориснику треба бити одабран (индикативна прогноза: март 2013. године).

(IV) Корисници одабраних пројеката припремиће идејне пројекте за одабрани пројекат (ако још увек није доступан), тако да би се тендери за комплетан дизајн и радове могли провести одмах након закључивања финансијских споразума (индикативна прогноза: март - септембар 2013. године).

(V) Европска комисија закључиће финансијски споразум са сваком земљом у којој се налази изабрана локација (индикативна прогноза: април - септембар 2013. године).

(VI) Делегације ЕУ / ЕУ канцеларија у земљама корисницама одабраних пројеката имплементираће један уговор за радове (1 уговор за радове по пројекту) путем селекције специјализованих извођача са искуством у рестаурацији / очувању /

одржавању историјских и културних споменика и локалитета. (Набавка за уговор о радовима од септембра 2013. до марта 2014. године, с потписивањем између марта и маја 2014. године). (Имплементација уговора о радовима биће током 2014. и 2015. године).

2.2.2 Евалуација:

Сума од 200.000 *EUR* биће издвојена за спровођење евалуације програма за пет година од 2008. до 2012. године. Резултати могу такође послужити као будућа референца за евентуалне активности Комисије у домену културног наслеђа у осталим географским областима.

Ова активност реализоваће се путем одређеног уговора, у оквиру процедуре за оквирни уговор која је покренута за ту намјену, на крају периода извршења овог програма.

2.3 Преглед претходних и текућих помоћи укључујући научене лекције и координацију донатор

Неколико пројеката које финансира ЕУ предузето је у области очувања културног наслеђа на Западном Балкану:

2.3.1 “Претприступни инструмент” (*IPA*)

Комисија се обавезала да ће издвојити значајна средства ЕУ из *IPA* фондова за финансирање “Љубљанског процеса”, подржавајући рехабилитацију неколико локација на Западном Балкану. Сљедећи пројекти финансирају се из *IPA* државних програма:

Локација	Пројекат	Извор средстава	Буджет (милион <i>EUR</i>)
Абанија	Базар, Корча	<i>IPA</i> 2009	0.81 ²
Босна и Херцеговина	Национална библиотека и Вијећница, Сарајево	<i>IPA</i> 2009	4.00
	Вијећница, Нови Град	<i>IPA</i> 2010	1.00
Хрватска	Моисе Палата, Црес	<i>IPA</i> 2013 ³	3.53
	Реконструкција Машковића Хана и економска ревитализација насеља Врана	<i>IPA</i> 2009	1.82
Косово	Тврђава у Призрену	<i>IPA</i> 2009	2.50
Република Македонија	Црква Светог Ђорђа, Старо Нагоричане: очување и ревитализација културно-	<i>IPA</i> 2009	1.16

² Дио свеобухватног пројекта културног наслеђа за Албанију од 5 милиона *EUR*.

³ Очекује се имплементацијска Одлука Комисије.

	туристичког мјеста		
	Ревитализација и адаптација Схенгјул (<i>Gjulshen</i>) хамама у културно-информативни центар	<i>IPA</i> 2010	0.81
	Укупно <i>EUR</i> милиона		16.54

У том циљу, 1,5 милиона евра је издвојено из вишекорисничку *IPA* 2010. за подршку преноса "Љубљанског процеса" на регион, како би се омогућило самим корисницима да одрже њихову дугорочну имплементацију:

- *EUR* 1.1 милион *RCC*-у да осигура да се политички циљеви "Љубљанског процеса" слиједе.
- *EUR* 0.4 милиона Савјету Европе за пружање техничке помоћи *RCC*-у и да надгледа пренос "Љубљанског процеса" на кориснике.

2.3.2 Пилот-шеме Европског парламента и припремне активности

Следеће активности одобрене су:

- 2008. године - Пилот-шема: *EUR* 3 милиона за очување културних и религиозних споменика у Босни и Херцеговини и Косову: наслов 2.3.2.1;
- 2009. године - Пилот-шема: *EUR* 3 милиона за очување културних и религијских споменика у Хрватској, Црној Гори и Србији: наслов 2.3.2.1;
- 2010. године - Припремна активност: *EUR* 2,25 милиона за покретање неколико активности путем јавног позива за подношење пројектних приједлога са циљем рехабилитације културног наслеђа локација које су погођене ратом и које обухватају неколико етничких и религијских заједница: наслов 2.3.2.2;
- 2011. године - Припремна активност: *EUR* 0,50 милиона: директан грант *RCC*-у којег ће имплементирати TFCS: наслов 2.3.2.3;
-

2.3.2.1 Пилот-шеме 2008. и 2009. године:

2008. и 2009. године спроводе се пилот-шеме путем уговора о радовима којима управљају релевантне Делегације ЕУ и ЕУ канцеларија на Косову и који су у различитим фазама имплементације:

- Босна и Херцеговина: "Реконструкција архитектонског наслеђа у Стоцу", 2008. године;
- Косово: "Развој објеката регионалног културног наслеђа у Призрену", 2008. године;
- Хрватска: "Баштина као средство развоја: реконструкција архитектонског наслеђа у центру града Вуковара - одрживи опоравак и развој ратом разорене заједнице", 2009. године;
- Црна Гора: "Ревитализација културног наслеђа у оквиру одрживог развоја у Бешци", 2009. године;

- Србија: "Објекат културног наслеђа у Сењском Руднику", 2009. године.

2.3.2.2 Припремна активност 2010. године

Ова припремна активност имплементира се кроз неколико уговора о донацијама након позива за подношење приједлога пројеката. Осам (8) грантова, (4) са организацијама цивилног друштва из земаља Западног Балкана и (4) са земљама чланицама ЕУ уговорено је крајем 2011. године. Они покривају различите аспекте културног наслеђа:

- *На институционалном нивоу:* побољшање законодавног и регулаторног окружења, развој капацитета на локалном и регионалном нивоу, развој показатеља и мјерила.
- *На образовном нивоу:* развој наставних планова и програма, шема мобилизације студената и васпитача из области културе.
- *На социоекономском нивоу:* холистичка заштита културне баштине и њене територијалне импликације, развој туристичких активности, мрежних активности, награде и такмичења, заната и вјештина, очување културног наслеђа - повезане економске активности, развој и примјена економских модела.
- *На међукултурном нивоу:* примјери социјалне укључености базиране на култури, међукултурна толеранција и разумијевање и стратешки приступи који се тиме баве, сарадња за рестаурацију, међукултурне медијске кампање.

2.3.2.3 Припремна активност 2011. године

Припремна активност има облик гранта за *RCC* који ће спроводити *TFCS* да обезбиједи политичку подршку у оквиру "Љубљанског процеса" за реализацију конкретних развојних пројеката, укључујући њихову промоцију, јачање сарадње између корисника и развој партнерства за обезбјеђивање финансијских средстава и одрживости пројеката.

Акција је повезана с "Љубљанским процесом" и олакшава неке прелиминарне техничке поступке (нпр. консолидацијски радови, прелиминарне студије, мастерпланове, пројектовање, тендер дизајн) за рестаурацију споменика и локалитета. *TFCS* пружа помоћ државним властима да превазиђу процедуралне проблеме и да се обезбиједи финансирање најзрелијих пројеката.

Акције предлажу државне администрације уз помоћ међународних експерата и имплементира их *TFCS* путем додјеле уговора о набавкама. Намјера је да активности повећају свијест о културној различитости на Западном Балкану, изграде повјерење и подрже локални развој рестаураторских вјештина.

2.3.3 Научене лекције

Претходно искуство показује да су зрелост одабраних пројеката (доступност и квалитет припремних докумената као што су студије изводљивости и идејни пројекти, као и грађевинске дозволе) доказали да нису били на очекиваном стандарду и зато је дошло до одлагања спровођења јавних набавки. Осим тога, због финансијске кризе, корисници су имали потешкоћа у обезбјеђивању потребних средстава за суфинансирање завршетка пројеката. Оба узрока допринијела су томе да је већина пројеката рехабилитације финансираних до сада још у фази имплементације.

Било која активност у погледу "интеркултуралног дијалога" треба бити формулисана у блиској сарадњи са заинтересованим странама као што су државне и локалне власти као и цивилно друштво тако да се изгради најшира могућа сагласност.

Приступ провјерен на лицу мјеста током теренских пројеката показао је да су индивидуална и колективна одговорност за очување и одрживо коришћење културног наслеђа значајно допринијели људском развоју и квалитету живота.

Кроз реализацију активности из претходних година дошло је до велике промјене у перцепцији културног наслеђа. Активности нису само допринијеле изузетно побољшаној клими за изграђено наслеђе, истовремено министарства културе узимају снажно вођство у финансирању заједно са главним доприносима Европске комисије, него и у давању професионалцима наслеђа у земљама више гласа и бољи приступ код својих власти као и појачану улогу невладиних организација и цивилног друштва.

Етничка подјела још увек постоји у неким подручјима након драматичних догађаја из посљедњег рата. Активности су значајно допринијеле смиривању етничког сукоба, али у исто вријеме они ризикују стварање даљњих тензија.

Поред тога, изграђено наслеђе игра кључну улогу у просторном планирању и одрживом развоју, балансирајући заштиту и поновно коришћење наслеђа са планирањем будућег облика у изграђеном окружењу, за дугорочну добробит укупне популације, независно од етничке, националне или вјерске припадности.

2.3.4 Координација донатора

Комисија настоји да обезбиједи добру координацију у програмирању као и имплементацији организовањем редовних састанака током године са корисницима, делегацијама ЕУ, државама чланицама ЕУ, међународним финансијским институцијама (МФИ), *RCC*-ом, Уједињеним нацијама и другим међународним организацијама.

Ово има за циљ да се обезбиједи комплементарност и избегну преклапања, као и да се побољша што је више могуће локално власништво избора, садржаја и дизајна програма. У контексту "Љубљанског процеса" посебна важност даје се улози *TFCS*-а.

Програм ће такође узети у обзир и активности које се предузимају у оквиру других финансијских инструмената које се баве културним наслеђем и помирењем у оквиру својих програмских активности, на пример *IPA*, Европски инструмент за демократију и људска права (*EIDHR*) и Инструмент европског сусједства и партнерства (*ENPI*).

2.4 Остала питања

Једнаке могућности и недискриминација

Принципи и пракса једнаких могућности за жене и мушкарце гарантоваће се и тако да се обезбиједи њихово равноправно учешће у активностима. Конкретно, припремне активности обезбјеђују укључивање равноправности полова, једнаке могућности и питања мањина у оквиру циљних институција и излаза.

Заштита животне средине и климатске промјене

Сви корисници и / или изабрани извођачи осигураће да предузете активности не уништавају животну средину и да ће бити у складу са прописима заштите животне средине на Западном Балкану. Сваки пројекат мора бити усклађен са државним законодавством у погледу студија процјене утицаја на животну средину као дио студије изводљивости.

Поштовање и заштита мањина и осјетљивих група

Програм подстиче изградњу мостова између различитих етничких и вјерских заједница на цијелом Западном Балкану. Стога, посебна пажња биће посвећена овом питању у погледу поштовања мањина и узеће се у обзир приликом имплементације овог пројекта.

Цивилно друштво / Укљученост заинтересованих страна

Све активности посветиће посебну пажњу различитим етничким и вјерским групама и подстицати међусобну сарадњу како унутар Западног Балкана тако и у другим областима, укључујући активности умрежавања са организацијама држава чланица ЕУ. Корисници и агенције за имплементацију тражиће укључивање цивилног друштва у управљање и праћење пројекта.

2.5 Претпоставке и предуслови

Успјех активности у оквиру овог програма зависиће у великој мјери од индивидуалне посвећености укључених корисника, који требају обезбиједити неопходна финансијска и институционална средства за њихов успјех.

3.2 Принцип суфинансирања који се примјењује на програм

Допринос ЕУ, што представља 90,91% од укупног буџета издвојеног за овај програм, израчунат је у односу на прихватљиве трошкове, који се у случају централизованог управљања заснивају на укупним трошковима. Ова стопа се сматра као максимум. Тек након селекције пројеката тачан износ суфинансирања биће познат.

За одрживост "Љубљанског процеса" важно је да су корисници у региону позвани да га одрже у будућности увјерени да је Европска комисија обликовала, учествовала и финансијски подржала такве иницијативе, и да ће обезбиједити поштовање стандарда ЕУ у области заштите културног наслеђа у оквиру будућег придруживања земаља корисница. Дакле, овај програм представљаће само прву фазу (припремна фаза) укупних развојних пројеката културног наслеђа.

4. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

4.1 Начини управљања и модалитети имплементације

Програм ће се реализовати на централизованој основи од стране Европске комисије у складу са чланом 53а Финансијске уредбе⁴ и одговарајућим одредбама Правила имплементације⁵. Генерални директорат за проширење водиће програм. Појединачне тендере за радове и уговоре (инвестиције) реализоваће и њима управљаће Делегација Европске уније / ЕУ канцеларија у земљама корисницама и Генерални директорат за проширење извршиће евалуацију (изградња институција) кроз одређени уговор (уговор о дјелу) под оквирним уговором.

4.2 Општа правила набавки

Набавке ће слиједити одредбе Дијела Два, Наслова IV Финансијске уредбе и Дијела Два, Наслова III, Глава 3 њених правила имплементације као и правила и процедура за уговоре за услуге, набавке и радове који се финансирају из општег буџета Европске заједнице за сврхе сарадње са трећим земљама усвојених од Комисије 24. маја 2007. године (Ц (2007)2034).

Комисија ће користити процедуралне смјернице и стандардне обрасце и моделе ради лакше примјене наведених правила који се налазе у "Практичном водичу за уговорне процедуре за спољне активности Европске уније" ("Практични водич"), објављеном на интернет страници Комисије на датум покретања набавке.

5. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА

5.1 Праћење

Комисија може предузети било коју активност коју сматра неопходном за праћење дотичног програма.

5.2 Евалуација

Програм подлијеже претходним евалуацијама, као и привременим и, гдје је релевантно, накнадним евалуацијама у складу са Финансијском уредбом и њеним правилима имплементације, у циљу побољшања квалитета, ефикасност и досљедност помоћи из фондова ЕУ и стратегије и спровођења програма. Резултати евалуација узеће се у обзир

⁴ Уредба 1605/2002 (ОЈ Л 248.16.9.2002. п.1)

⁵ Уредба 2342/2002 (ОЈ Л 357, 31.12.2002, п. 1).

у циклусу програмирања и имплементације. Комисија може, такође, обављати стратешке евалуације.

6. РЕВИЗИЈА, ФИНАНСИЈСКА КОНТРОЛА И МЈЕРЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ ПРЕВАРЕ

Рачуни и активности свих страна укључених у реализацију овог програма, као и сви уговори и споразуми за спровођење овог програма, предмет су, с једне стране, надзора и финансијске контроле од стране Комисије (укључујући Европску канцеларију за борбу против превара), која може извршити провјере по свом нахођењу, било самостално или преко спољног ревизора, и, с друге стране, ревизија од стране Европског ревизорског суда. Ово укључује мјере као што су претходне верификације тендера и уговарања које спроводе Делегације у земљама корисницама.

Да би се обезбиједила ефикасна заштита финансијских интереса Европске уније, Комисија (укључујући Европску канцеларију за борбу против превара) може обављати провјере и инспекције на лицу мјеста у складу са процедурама предвиђеним у Уредби Савјета (ЕЗ, Еуроатом) 2185/96 ⁶.

Описане контроле и ревизије важе за све извођаче, подизвођаче и кориснике грантова који су добили средства ЕУ.

7. БЕЗНАЧАЈНА РЕАЛОКАЦИЈА СРЕДСТАВА

Овлашћени службеник по делегирању (*AOD*) или овлашћени службеник по подделегирању (*AOSD*), у складу са делегацијом овлашћења која су му дата у *AOD-У*, у складу са принципима доброг финансијског управљања, може да предузме, када је неопходно, безначајну прерасподјелу средстава без измјена одлуке о финансирању. У вези с тим, кумулативне реалокације које не прелазе 20% од укупног износа предвиђеног за програм не сматрају се значајним, под условом да оне не утичу на природу и циљеве програма.

8. ОГРАНИЧЕНА ПРИЛАГОЂАВАЊА У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОГРАМА

Ограничена прилагођавања у реализацији овог програма која утичу на основне елементе наведене у члану 90. Правила за спровођење Финансијске уредбе, које су индикативне природе⁷, могу бити преузете, када је неопходно, од стране званичника за овјеравање на основи делегирања (*AOD*) или од стране званичника за овјеравање на основи подделегирања (*AOSD*) у складу са делегацијом овлашћења која су му дата од стране *AOD*-а, у складу са принципима доброг финансијског управљања без измјена одлуке о финансирању.

⁶ ОЈ Л 292; 15.11.1996; п. 2.

⁷ Ови основни елементи индикативне природе су за грантове индикативни износ за позив за приједлоге и за набавку индикативни број и тип предвиђених уговора и индикативни временски оквир за покретање поступка набавке

Пројектни сажетак

1 ИДЕНТИФИКАЦИЈА

Назив пројекта	II фаза реконструкције тврђаве Кастел, - дио 2 "Културни центар са помоћним службама"
CRIS Одлука број	2012/023-867
Бр. пројекта	2
Код за MIPD сектор <i>Нумерисање је за добробит ЕУ статистике и није потребно да се подудара са нумерисањем корисника MIPD-а.</i>	Друштвени развој
Статистички код за ELARG	22 02 09: Припремна активност - Очување и рестаурација културног наслеђа у областима конфликта
Код сектора DAC	41040 – Очување локалитета
Укупни трошкови (ПДВ искључен) ¹	1 270 000 EUR
Допринос ЕУ	1 130 000 EUR
Начин руковођења	Централизованани
<i>Централизовано руков.:</i> Задужена је Делегација ЕУ	Делегација Европске уније у Босни и Херцеговини
Руковођење provedбом	Делегација Европске уније у Босни и Херцеговини
Начин provedбе	Самосталан пројекат
Врста provedбе пројекта	Ц01
Подручје које ће имати користи од активности	Босна и Херцеговина

¹ Укупни трошкови пројекта требали би бити нето без ПДВ-а и / или других пореза. Ако то не буде случај, треба јасно назначити износ ПДВ-а и разлоге зашто се сматра прикладним.

2 ОБЈАШЊЕЊЕ

2.1 КОНТЕКСТ ПРОЈЕКТА: ПИТАЊА КОЈА ТРЕБА РЈЕШАВАТИ И КОЈА ТРЕБА ПОКРЕНУТИ

Да би се заштитили културни и историјски споменици БиХ и да би се они ставили у функцију развоја земље, потребно је спровести хитне мјере и обезбиједити средства потребна за заштиту, реконструкцију и рестаурацију споменика, а нарочито оних са највећом вриједношћу - националних споменика, који су најважнији симболи мултикултурализма. Рехабилитација културних и историјских споменика побољшава међукултурално разумијевање и сарадњу на свим нивоима. Реконструкција најважнијих споменика мултикултурализма и културног наслеђа БиХ побољшаће перспективе економског развоја кроз повећање у области туризма и омогућиће спровођење европских стандарда и препорука у овом домену.

БиХ је богата по културно-историјским споменицима из разних периода и култура, а које треба заштитити, ревитализовати и треба створити услове како би се они представили те треба им додијелити функцију која би, такође, била и финансијски одржива.

Стратегија проширења ЕУ и главни изазови 2010 - 2011. наводи: "Комисија ће наставити да подржава рехабилитацију културног наслеђа у контексту Љубљанског процеса. *RCC (Regional Cooperation Council – Савјет за регионалну сарадњу)* у с п о с т а в и □ е Радну групу за културу и друштво, а подржаваће је стални секретаријат који користи претприступну финансијску помоћ ЕУ. Њен задатак биће да управља Љубљанским процесом, у сарадњи са Савјетом Европе и Комисијом“.

Разнолика културна баштина БиХ резултат је различитих цивилизација и религија које су вијековима постојале на овом подручју. Неки од споменика били су под утицајем свих њих и као резултат тога оне представљају везу између различитих заједница. Један од таквих примјера је и Историјски локалитет тврђаве "Кастел" у Бањој Луци.

2.2 ВЕЗА ИЗМЕЂУ *MIPD*-А И СТРАТЕГИЈА ДРЖАВНИХ СЕКТОРА

Пројекат је везан за сљедеће секторе *MIPD* 2011. – 2013: активности везане за правно наслеђе ЕУ и друге радње.

Подршка радњама које су изван обима главних сектора за подршку ЕУ за период 2011 - 2013: v) мјере за подршку изградње повјерења и помирење.

БиХ је припремила стратегију развоја земље (*country development strategy - CDS*) и стратегију социјалне укључености које ће послужити као основа за државни развојни план. Остаје да Савјет министара усвоји обје стратегије и планове дјеловања у вези са њима. Предложени циљеви и приоритети за *CDS* су јачање макроекономске стабилности, одржив развој, конкурентност, запошљавање, интеграција у ЕУ и социјална укљученост.

Идентификовано је пет кључних циљева према Стратегији социјалног укључивања (*Social Inclusion Strategy – SIS*): побољшање пензионе политике, побољшање заштите породица са дјецом, побољшање система здравствене заштите, побољшање образовног система, као и побољшање политике запошљавања и социјалне политике. Овај пројекат требао би помоћи да БиХ развије своју економију на основу свог културног наслеђа.

„Документ о културној политици Босне и Херцеговине "усвојен је 2008.године. (СН БиХ бр. 93/08). Документ о културној политици у Босни и Херцеговини, поглавље 19, истиче сљедеће приоритете:

- Промовисање улагања у истраживање, просвједивање и афирмацију културне традиције у корист будућности, узимајући у обзир чињеницу да Босна и Херцеговина има много споменика који потичу из разних временских периода и култура које би требало заштитити, ревитализовати и за које треба да створимо услове за њихово представљање као и циљ који би био финансијски самоодржив, као што је коришћење ових објеката и локација као нове основе за развој туризма и чак малих приватних иницијатива (продавница специфичних профила, угоститељских објеката), што, такође, чини дио подршке развоју културе путем туристичке валоризације културно-историјског, природног, архитектонског и духовног наслеђа Босне и Херцеговине.
- Одређивање приоритета за реконструкцију културне инфраструктуре у свим градовима и општинама Босне и Херцеговине; довођење до тога да културна демократија и грађанска културна права буду реалност; подржавање економског, социјалног и културног развоја неразвијених руралних и урбаних подручја,
- Укључивање Документа о културној политици у процес Европске интеграције у Босни и Херцеговини,
- Коришћење европских фондова за пројекте у домену културе.

2.3 БЕЗА СА ПРИСТУПНИМ ПАРТНЕРСТВОМ (*ACCESSION PARTNERSHIP - AP*) / ЕВРОПСКИМ ПАРТНЕРСТВОМ (*EUROPEAN PARTNERSHIP - EP*) / УГОВОР О СТАБИЛИЗАЦИЈИ И ПРИДРУЖИВАЊУ (*STABILISATION AND ASSOCIATION AGREEMENT - SAA*) / ГОДИШЊИМ ИЗВЈЕШТАЈЕМ О НАПРЕТКУ (*ANNUAL PROGRESS REPORT*)

У Уговору о стабилизацији и придруживању (Члан 101) наведено је да "Стране се обавезују да промовишу културну сарадњу. Ова сарадња служи између осталог да повећа узајамно разумијевање и поштовање међу појединцима, заједницама и народима. Стране се, такође, обавезују да сарађују како би промовисале културну разноликост, нарочито у оквиру УНЕСКО-ве Конвенције о заштити и промовисању разноликости културних изражаја "као дијела правне тековине ЕУ, поглавље 26 (Члан 151 Споразума ЕЗ:" Заједница ће доприносити процвату култура држава чланица, поштујући при том њихову националну и регионалну разноликост и у исто вријеме ставиће заједничко културно наслеђе у први план").

БиХ је ратификовала поменути Конвенцију те је спремна да побољша своју сарадњу у том домену са ЕУ, државама чланицама ЕУ и међународном заједницом. БиХ је ратификовала све међународне документе који се односе на заштиту и промовисање културног наслеђа.

У Извештају о напредовању БиХ из 2012.године наводи се: "Дошло је до напредовања у области културе. Ентитетска и кантонална министарства усвојила су план дјеловања за спровођење стратегије о културној политици Босне и Херцеговине у периоду од 2011. до 2014. године."

2.4 АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА

Путем ове акције, намјера је да се рехабилитују локалитети културног наслеђа који су погођени ратним дејствима, да се допринесу одрживом развоју локалитета у вези са вриједним културним објектима, да се подржи међукултурални дијалог, помирење, да се подигне свијест о културној разноликости у Босни и Херцеговини и на Западном Балкану међу становништвом и да се подржи економски развој. Због различитих услова и неадекватног третмана бедеми, бастioni, куле, просторије испод површине земље, капије, пролази, дворишта углавном су девастирани. Ово стање резултат је старења, временских услова и земљотреса, неодржавања и понекад неадекватног улагања у структурне санације и рестаурацију.

2.5 ПОВЕЗАНЕ АКТИВНОСТИ И КООРДИНАЦИЈА ДОНАТОРА

Узимајући у обзир потребу за адекватнијим поступком обнове тврђаве Кастел, Градска управа Бање Луке у сарадњи са релевантним одјељењима Завода за заштиту културног наслеђа Републике Српске креирала је нови рехабилитациони програм рестаурације, очувања и ревитализације тврђаве Кастел. Разрађени су кључни документи:

- Прелиминарна техничка студија тврђаве Кастел (2007, Завод за заштиту културног наслеђа Републике Српске) као предуслова развоја техничке документације;
- Идејно рјешење пројекта "Реконструкција и ревитализација тврђаве Кастел" (2008, Грађење, ј. с. ц. Источно Сарајево)
- Еколошка дозвола за радове на реконструкцији и ревитализацији тврђаве "Кастел" (2010, град Бања Лука)
- Главни пројекат пројекта "Реконструкција и ревитализација тврђаве Кастел" (2012, Грађење, ј. с. ц. Источно Сарајево)
- Студија изводљивости и Пословни план за пројекат "Реконструкција и ревитализација тврђаве Кастел" (2013, Пројекат АД Бања Лука)

Републички завод за заштиту културног, историјског и природног наслеђа Републике Српске одобрио је главни пројекат као и услове локалитета за пројекат преобликовање и ревитализације за "Кастел", укључујући свих десет јединица планирања. Јединице планирања везане за комерцијалне активности, попут Јединице 1 - хотел и пропратни објекти, смјештене су изван зидина тврђаве "Кастел" те стога не могу угрозити културно наслеђе, док Јединица 5б - јавна гаража - је подземна гаража.

Укључене су следеће јединице:

1. Јединица 1 - хотел и пропратни објекти
2. Јединица 2 - културни центар - љетна позорница
3. Јединица 3 - Сервисни канцеларија
4. Јединица 4 - туристичка инфо канцеларија
5. Јединица 5а-градски трг
6. Јединица 5б - јавна гаража и пропратни простор
7. Јединица 6 - спортски и рекреациони центар
8. Јединица 7 - градски врт
9. Јединица 8 - ријечна обала

10. Јединица 9 – историјски музеј

Завршни пројекти за све јединице окончани су и прегледао их је "Завод за изградњу Бања Лука".

I фаза рестаурације тврђаве "Кастел"

IPA 2011 осигурала је средства за I фазу рестаурације тврђаве "Кастел" и то у износу од 2.500.000 *EUR*. Пројекат представља значајан потенцијал при усредсређивању пажње и подстицању улагања у рехабилитацију историјског локалитета. Сљедеће активности усмјерене су на побољшање културне ситуације:

- осигурање културног простора који би доприносио културном, социјалном и економском развоју,
- осигурање јавног простора отвореног за све грађане,
- допринос занимљивости града,
- служи као симбол помирења и мира.

Рестаурација Јединице 9 Кастела отпочела је са I фазом која је започета у марту, 2013. г и одвија се како је планирано. Сви укључени заинтересовани и извођачи испунили су правовремено све предуслове за извршење и надзор радова. У складу са текућом динамиком, реално је очекивати завршетак радова прије рока од 24 мјесеца.

Рестаурација сарајевске Вијећнице и зграде Општине Нови Град – *IPA* 2009 и *IPA* 2010

IPA 2009 и *IPA* 2010 обезбиједиле су средства за рестаурацију сарајевске Вијећнице и зграде Општине Нови Град у укупном износу од 8 500 000 *EUR*. Финансијски допринос *IPA*-е 2009 од 4 000 000 *EUR*, плус државни допринос и непотрошена средства од међународних донација, као и финансијски допринос из *IPA*-е 2010 од 3 500 000 *EUR* омогућили су средства потребна за завршетак реконструкције сарајевске Вијећнице. Средства *IPA*-е 2010 у износу од 1 000 000 *EUR* осигураће комплетну рестаурацију зграде Општине Нови Град.

Рестаурација зграде Општине Нови Град успешно је окончана и зграда је отворена приликом церемоније која је одржана у мају 2013. године.

Рестаурација објекта који је добро познат као сарајевска Вијећница одвија се у оквиру планиране динамике и очекује се да ће извођач радова поступити у складу са планираним роком у мају, 2014. године. Коришћење зграде већ је планирано у оквиру процеса обиљежавања почетка II свјетског рата, те је планирано да 28. јуна, 2014. године наступи Бечки филхармонијски оркестар.

ARCH Столац – „Насљеђе као мост између заједница“

Пилот-пројекат за очување и рестаурацију културног наслеђа у подручјима конфликта на Западном Балкану за 2008. г осигурао је износ од 1 500 000 *EUR* за реконструкцију архитектонског наслеђа у Стоцу - одрживо оживљавање и развој ратом разорене заједнице. Општи циљ овог пројекта је допринос помирењу између различитих заједница и побољшање процеса повратка у Столац.

Рестаурација одабраних објеката у Стоцу (и то Старог Града, Шарића куће - Галерија Бранка Шотре, млинова и мостова) треба да се оконча у септембру, 2013. г, 6 мјесеци прије уговореног рока. Овај изврстан резултат није се могао постићи без великог доприноса и посвећености владе БиХ да се неутрализује значајно кашњење при уговарању и спровођењу активности финансираних одлуком. Такође, треба напоменути да је више културног наслеђа у фази реконструкције и рестаурације, нпр. Сахат-кула и Мусафирхана (стари хотел), што се финансира из разних извора који нису из ЕУ.

По окончању свих активности грађани Стоца и његови посјетиоци моћи ће да уживају у јединственом и изванредном културном наслеђу умјесто да слушају приче о недавним конфликтима.

2.6 Стечена искуства

Рехабилитација културног и историјског наслеђа било које врсте доприноси њиховој ревитализацији и коришћењу. Реконструкција Старог моста у Мостару је један од таквих примјера. Реконструкција његових кула, које су сада градски музеји, довела је до тога да оне постану мјесто окупљања и образовања. Такве иницијативе показале су огроман значај и вриједност њихових резултата: оне доприносе помирењу и побољшању добробити локалне заједнице.

Разумијевање и обликовање подручја као подстицај за стварање позоришних представа друга су прича. Нема потребе објашњавати тај став, јер је довољно присјетити се примјера амбијенталног подручја Будве, Дубровника, Пирана и Ниша и, такође, директних искустава Лјетне позорнице у Бањој Луци. Међутим, постоје важне историјске референце, попут комада Купеа и Јувета са почетка 20. вијека у Паризу или капиталног доприноса Ричарда Шнехнера идеји амбијенталног позоришта и синтетизованог процеса стварања позоришног комада и трансформације сценског простора, у Њујорку педесет година касније.

Реконструкција тврђаве Кастел пројекат је од велике важности: она има за циљ перспективу и добробит грађана БиХ, било као импулс ка развоју локалне заједнице путем туризма или као објекат за вишефункционално свакодневно коришћење за генерације које долазе.

У смислу изведбе пројекта, за спровођење успешног пројекта који се односи на рестаурацију културног наслеђа, све потребне документе за дозволу за градњу би требало добити унапријед. Такође, од виталног значаја је уговор између заинтересованих страна. Предочавање поменутих докумената и сагласност о будућој функцији коју треба додијелити зградама су предуслови за спровођење пројекта.

3 Опис

3.1 ОПШТИ ЦИЉ ПРОЈЕКТА

Подржати културни развој Босне и Херцеговине у складу са циљевима Љубљанског процеса II.

3.2 СПЕЦИФИЧАН (СПЕЦИФИЧНИ) ЦИЉ (ЕВИ) ПРОЈЕКТА

Рестаурација и очување угроженог културног наслеђа од највеће вриједности за Босну и Херцеговину – II фаза за тврђаву „Кастел“.

Овај пројекат има за циљ рехабилитацију историјског локалитета тврђаве Кастел у Бањој Луци (II фаза): рестаурација и адаптација тврђаве Кастел у Бањој Луци (љетна позорница са помоћним објектима, зидине и бастиони на сјеверном и западном дијелу тврђаве - Јединица "Културни центар са помоћним објектима", у складу са постојећом техничком документацијом (идејни пројекат и главни пројекат, које је сачинило "Грађење", Источно Сарајево) и студија изводљивости. Задатак није само зауставити даљу девастацију споменика, него и пронаћи најбољи начин да се изразе његове вриједности и да се то прилагоди за савремене потребе, а да се при том оне не угрозе. Циљеви пројектовања налазе се у јавној потреби да се поново вреднују и препоруче традиционални програми али, у исто вријеме, у примјени нових функција и просторних, технолошких и еколошких садржаја. Начин да се то оствари је дефинисан дуалитет - у вриједностима, процедурама, средствима и естетици - засновано на традицији и савремености, оријентисано на трансформацију и развој урбаног пејзажа Бање Луке.

II фаза рехабилитације тврђаве Кастел - Јединица "Културни центар са помоћним објектима" укључиваће сљедеће захвате: конструктивна стабилизација бастиона и подземног арсенала на сјеверном дијелу комплекса тврђаве; реконструкција торња 3 и торња 4 и централног зида, што укључује замјену спољних линија опште инфраструктуре и помоћних објеката потребних за летњу позорницу (санитарни и помоћни објекти, гардероба, предсобље, складишта, ...)

Главна филозофија је да се изведе минимум захвата који би могли нарушити вјеродостојност зграде. То значи очување и примјену изворних материјала и технологија грађења током рехабилитације конструкције, рестаурације и адаптације зграде. Осим тога, овај пројекат би пружио будућу визију за тврђаву Кастел као централну зграду за културне догађаје у граду Бањој Луци и Републици Српској.

Финансирање активности везаних за рестаурацију и ревитализацију преосталих јединица није сврха овог пројекта. Завршни пројекат за Јединицу 2 - Културни центар са помоћним објектима је завршен и технички прегледан.

3.3 РЕЗУЛТАТИ

II фаза рехабилитације тврђаве Кастел: Јединица "Културни центар са помоћним објектима" изведена је у стриктном складу са условима одређеним у уговору и правилима државе.

Мјерљиви показатељи:

- Торњеви 3 и 4 потпуно су рестаурисани и адаптирани (100% од нето области површине 182.00 m²)
- Арсенал испод површине земље потпуно је рестаурисан и адаптиран (100% од нето области површине 112.00 m²)
- Гардероба, санитарни и помоћни објекти потпуно су изграђени (100% од нето области површине 280.00 m²)

- Радови на сјеверним и западним зидовима Културног центра са помоћним објектима, урађено је следеће: бастиони и зидови су заштићени од даљег пропадања. Радови су обављени на *сва* 30% укупне нето површине тврђаве Кастел
- Потпуно реконструисане спољне линије опште инфраструктуре за јединицу 2: Културни центар са помоћним објектима
- Комплетно је реконструисана станица за напајање електричном енергијом "Кастел" и
- Објекти тврђаве "Кастел" у јединицама 2 и 9, нпр. музеј, торњеви 3, 4 и 5 повезани су са градским цјевоводом за гријање.

3.4 ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ

За постизање наведених резултата, захват према овом пројекту укључује радове на рехабилитацији и рестаурацији историјског локалитета тврђаве Кастел и његово надзирање.

Активност 1 II фаза радова реконструкције, санације, рестаурације и адаптације на тврђави Кастел: Јединица "Културни центар са помоћним објектима"

Уговор 1.1: Уговор о радовима које финансира ЕУ обухватиће следеће:

- Конструкциону стабилизацију бастиона, зидова и арсенала испод површине земље на сјеверном и западном дијелу комплекса тврђаве;
- Реконструкцију торњева 3 и 4;
- Реконструкцију спољних линија опште инфраструктуре и помоћних објеката потребних за функционисање љетне позорнице.

Уговор 1.2: Суфинансирање државе осигураће Управа града Бање Луке уз плаћање читаве изградње и дозволе за градњу, а уговор (i) о радовима обухватиће следеће:

- Реконструкцију станице за напајање електричном енергијом "Кастел"
- Повезивање објеката Кастела са цјевоводом за гријање.

Активност 2: Надзирање радова на рехабилитацији (уговор 2.1, Уговор о услугама којег финансира ЕУ).

3.5 ОЦЕНА УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА, КАТАЛИТИЧКИ ЕФЕКАТ И ПРЕКОГРАНИЧНИ УТИЦАЈ (ГДЈЕ ЈЕ ПРИМЈЕЊИВО)

- На државном нивоу, активности рестаурације поставиле би примјер дубоког и далекосежног ефекта у доприношењу економском оживљавању. Оне би служиле као модел за непрестану динамичку регенерацију културног и историјског наслеђа. Пројекат би представљао значајан потенцијал за усредсређивање пажње и подстицање улагања у рехабилитацију историјских локалитета. На тај начин, активности ће побољшати ситуацију у култури јер ће оне:
 - Обезбиједити културни простор доприносећи културном, социјалном и економском развоју,
 - Обезбиједити јавни простор отворен за све грађане,

- Допринијети атрактивности града,
- Служити као симбол помирења и мира.

Рехабилитација би требала започети превенцију даљег пропадања локалитета, као заштита и повећање важности локалитета путем стварања нове културне инфраструктуре. Ова врста инфраструктуре осигураће платформу за развој туризма и културних прилика у градском подручју и његовој регији.

Тврђава Кастел смештена је у близини џамије Ферхадије, која је, такође, државни споменик у току реконструкције. Заједно оне представљају вјерске и културне симболе. Њихова реконструкција и рестаурација имају дубоко и симболично значење те промовишу помирење и процес повратка. Овај пројекат допринеће подизању свијести о важности рехабилитације Џамије, процеса повратка и помирења и схватању да је наслеђе заједничка вриједност за све грађане.

Овај пројекат осигураће окончање II фазе рехабилитације тврђаве Кастел - Јединице "Културни центар са помоћним објектима".

Да би се осигурала потпуна рестаурација тврђаве Кастел, требаће обезбиједити финансирање за будућу (будуће) фазу (фазе). Власник локалитета је град Бања Лука и као општинско тијело он ће обезбиједити средства потребна за одржавање зграде у будућности и њено коришћење и промовисање када активности рестаурације буду окончане. Град Бања Лука ће, такође, обезбиједити средства за реконструкцију станице за напајање електричном енергијом која ће се користити за свих десет јединица.

Влада Републике Српске одговорна је за обезбјеђење правних, научних, техничких, административних и финансијских мјера потребних за заштиту, очување, показивање, рехабилитацију и одржавање националног споменика.

3.6 ОДРЖИВОСТ

Активност ће бити директно повезана са већ одобреним захватом на јединици 9 Кастела, а који је уговорен из средстава *IPA* 2011. Захват на јединици 2 појачаће утицај на оба захвата, а оба су у погледу будућег коришћења тврђаве Кастел као једног од главних културних мјеста Босне и Херцеговине. Даља одрживост оба захвата могла би се осигурати на вишем нивоу с тим да се интеракција културних догађаја организује унутар обје јединице.

3.7 ПРЕТПОСТАВКЕ И ПРЕДУСЛОВИ²

Успјех активности зависиће у великој мјери од индивидуалне преданости Корисника који учествују, а који би требали осигурати потребна финансијска и институционална средства.

Управа града Бање Луке, по пријему информације да су изабрани предложени захвати, информисала је све организаторе о културним активностима, нпр. ДемоФеста, Краткофилу итд, те да ће Љетна позорница Кастел бити затворена током 2014. године и већину 2015. године због планираних радова.

² Претпоставке су спољни фактори који имају потенцијал да утичу на (или чак одреде) успјех пројекта али су ван контроле руководиоца за спровођење. На такве факторе се понекад позива као на ризике или претпоставке али Комисија тражи да сви ризици буду изражени као претпоставке. Предуслови су захтјеви који се морају испунити прије него отпочне подршка сектору.

Управа града започеће, такође, по потписивању Финансијског споразума, поступак за добијање свих дозвола за изградњу и зграде за релевантним државним и ентитетским властима. Ово је врло комплексан и скуп (вриједност је *cca* 50.000 *EUR*) процес који је правовремено обављен у случају захвата који се финансира из Државног програма *IPA* 2011.

Очекује се да ће планирани захвати на доводу електричне енергије и цјевоводу за гријање (вриједном *cca* 90.000 *EUR*) осигурати дугорочну одрживост за Кастел у погледу припајања електричне енергије и гријања. Ово је прилично комплексан процес који ће подразумевати не само промјене у разним законодавним и стратешким документима у власништву града, ентитета и државе, него, такође, захтијева ефикасну и брзу акцију коју треба предузети Управа града Бање Луке.

Стога, државно суфинансирање представља износ од 140 000 *EUR* (50 000 *EUR* дозволе за грађење и зграду, 90 000 *EUR* за довод електричне енергије и гријања).

4 ПИТАЊА ПРОВЕДБЕ

Претходни и текући захвати на културном наслеђу у Босни и Херцеговини којима руководи Делегација ЕУ у БиХ потврђују потребу да се укључе разне законодавне и извршне заинтересоване стране и да траже да босанскохерцеговачки корисници (нпр. локалне власти, ентитетска и државна министарства) преузму потпуну обавезу у поступку тражења одговарајућег рјешења за спровођење покренутих питања.

Ово је било веома очигледно и корисно у погледу добијања разних дозвола и потврда и плаћања пореза који су обавезни према локалном закону (локалним законима). Због комплексног правног поретка Босне и Херцеговине којег подржава спор и неефикасан одговор већине правних служби одлучено је да се ови задаци пренесу на крајње кориснике. Уочено је да је ова пракса крајње успешна у свим текућим и завршеним захватима на културном наслеђу.

Овај пројекат може се спровести паралелно са текућом I фазом пројекта коју подржава Државни програм за БиХ *IPA* 2011.

4.1 ОКВИРНИ БУЏЕТ

Укупни буџет: 1 270 000 *EUR*

1 130 000 *EUR* (уговори о надзирању и радовима које финансира ЕУ) + 140 000 *EUR* (државно суфинансирање за добијање дозвола за градњу и зграде и радове које треба извршити на припајању на електричне и гријне линије).

Оквирни буџет пројекта (износи у EUR)

НАЗИВ ПРОЈЕКТА			ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА									
			УКУПНИ РАСХОДИ		ДОПРИНОСЕУ				ДРЖАВНИ ДОПРИНОС			
ИБ (1)	ИНВ (1)	EUR (a)=(b)+(в)+(г)	EUR (б)	% (2)	Укупно у EUR (a)=(д)+(ђ)+(е)	% (2)	Централ EUR (д)	Регионални/локални EUR (ђ)	ИФ1 EUR (е)	EUR (г)	% (2)	
		1 170 000	1 030 000	88	140 000	12		140 000				
-	X	1 030 000	1 030 000	100								
-	-	140 000			140 000	100		140 000				
X	-	100 000	100 000	100								
-	-											
		100 000	100 000	100	0	0		0				
		1 170 000	1 030 000	88	140 000	12		140 000				
		1 270 000	1 130 000	89	140 000	11		140 000				

НАПОМЕНА: НЕ МИЈЕШАЈТЕ ИБ И ИНВ У ИСТОМ РЕДУ АКТИВНОСТИ. КОРИСТИТЕ ОДВОЈЕН РЕД

Износи без ПДВ-а

(1) У реду Активност, користите "X" да идентификујете да ли је ИБ или ИНВ

(2) Изражено у % Укупних расхода (колона (a))

4.2 ОКВИРНИ РАСПОРЕД ПРОВЕДБЕ (ПЕРИОДИ РАСПОРЕЂЕНИ ПО ТРОМЈЕСЕЧЈИМА)

Уговори	Почетак тендера/ позива за приједлоге	Потписивање уговора	Окончање пројекта
Уговор 1.1 (Уговор о радовима, ЕУ)	Q1/2014	Q2/2014	Q2/2015
Уговор 1.2 (Уговор о радовима, НЦ)	Q1/2014	Q2/2014	Q2/2015
Уговор 2.1 (Уговор о услугама, ЕУ)	Q1/2014	Q2/2014	Q2/2016

Набавку, уговарање и управљање уговорима (1.1 и 2.1) које финансира ЕУ обавиће службе Делегације ЕУ.

4.3 ПРИОРИТЕТНА ПИТАЊА

4.3.1 *Једнаке могућности и недискриминација*

Гарантоваће се принципи и пракса једнаких могућности за жене и мушкарце како би се обезбиједило равноправно учешће полова у активностима. Наиме, припремне активности осигуравају интегрисање полова, једнаке могућности и питања мањина у оквиру циљаних институција и резултата.

4.3.2 *Околиш и климатске промјене*

Корисници и / или одабрани извођачи радова осигураће да предузете активности не штете животној средини и да буду у складу са државним и ентитетским законодавством о животној средини. Студија процјене утицаја на животну средину рјешавала се у оквиру примјене студије изводљивости. Пројектни локалитет смештен је на обје стране ријеке Врбас и допринијеће реконструкцији крајолика.

4.3.3 *Мањине и рањиве групе*

Програм подстиче изградњу мостова између различитих етничких и вјерских заједница широм Босне и Херцеговине и Западног Балкана. Културна сарадња повећаће узајамно разумијевање између појединаца, заједница и народа. Овај пројекат допринијеће промовисању помирења међу народима Босне и Херцеговине и процесу повратка.

4.3.4 *Укљученост цивилног друштва / заинтересованих страна*

Све активности ће привући нарочиту пажњу различитих етничких и вјерских група и подстаћи ће се међусобна сарадња, како унутар Босне и Херцеговине, тако и Западног Балкана. Корисници и агенције за спровођење тражиће укљученост цивилног друштва у управљање и праћење пројеката.

ПРИЛОЗИ

Документи које треба приложити уз Пројектни сажетак

1. Логички радни оквир

2. Опис институционалног оквира

(Укључујући и састав пројектног Управног одбора, Секторске пододборе за праћење и секторске радне групе)

3. Референта листа релевантних закона и прописа само гдје је то релевантно

4. Детаљи уговора(*) којег финансира ЕУ гдје је то могуће:

За уговоре са ТА (Task Authorizations – овлашћењем за задатке): очекивани резултати од извођача радова и оквирна расподела буџета.

За уговоре о радовима: позивање на студију изводљивости за грађевинске радове, идентификација локалитета, оквирна листа радова које треба завршити и процјена трошкова, оквирна назнака како ће се припремити техничке спецификације, одредбе за одржавање и информисање о власништву над имовином (**); опис услуга које треба обавити за дио уговора који се односи на услуге.

Молимо, имајте на уму, да је студија изводљивости предуслов када су предложени уговори о радовима и снабдијевању.

За сваку активност, опишите формат и план суфинансирања.

(*) Нестандардни аспекти (у случају дерогације PRAG-а (Practical Guide)) такође се требају навести.

(**) Власништво над имовином, планови одржавања (примјењује се на све уговоре о снабдијевању и радовима):

- Власништво над имовином (тренутно и након окончања пројекта)
- Планови одржавања
- Описати било какве договоре о суфинансирању, како ће то бити спроведено и до када

5. Активности у вези са видљивошћу пројекта

ПРИЛОГ 1: Матрица логичког оквира у стандардном формату

МАТРИЦА ЛОГИЧКОГ ОКВИРА ПЛАНИРАЊА за Пројектни сажетак		Назив пројекта и број: II фаза реконструкције тврђаве Кастел - дио 2 "Културни центар са помоћним службама"		Период за извршење истиче: годину дана након крајњег датума за извршење уговора.
Уговорни рок истиче: три године након датума закључења Уговора о финансирању.				
Укупни буџет:		1 270 000		
Буџет ЕУ:		1 130 000		
Извори проверјере				
Туристичке агенције и туристички инфо центри				
Статистике и извјештаји одговорних институција за културно наслеђе.				
Извори проверјере				Претпоставке
Извјештаји ЕУ о спровођењу пројекта, База података Републичког завода за културно и природно наслеђе Републике Српске, Министарство образовања и културе Републике Српске и извјештаји Републичког завода о питању и о ситуацији културног наслеђа у Босни и Херцеговини.				Доступни су специфични извори
Извори проверјере				Претпоставке
Објективно проверљиви показатељи (Objectively verifiable indicators (OVI))				
1.1 Број туриста који долази у Босну и Херцеговину уопште, нарочито у Бану Луку.				
1.2 Број културних активности које се одвијају у Кастелу са циљем давања доприноса побољшању социјно-економског развоја и помирења.				
Посебан циљ		Објективно проверљиви показатељи (Objectively verifiable indicators (OVI))		
Обнова и очување утврђеног културног наслеђа од највеће вредности за Босну и Херцеговину – II фаза тврђаве Кастел.		1.1. Број реконструисаних некретнина које су означене као национални споменици БиХ.		
Резултати		Објективно проверљиви показатељи (Objectively verifiable indicators (OVI))		

Активности за постизање резултата	Средства/уговори	Трошкови	Препоруке
<p>II фаза рехабилитације тврђаве Кастел, Јединица "Културни центар са помоћним објектима" обављена је стриктно у складу са условима одређеним у уговору и правилима државе.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Торњеви 3 и 4 потпуно су рестаурисани и адаптирани (100% нето површине од 182.00 m²) - Арсенал испод површине земље потпуно рестаурисан и адаптиран (100% нето површине од 112.00 m²) - Гардероба, санитарне и помоћне просторије потпуно су изграђене (100% нето површине од 280.00 m²) - Обављени су радови на сјеверним и западним зидинама, II фаза, Јединица 2, Културни центар са помоћним објектима, урађено: бастioni и зидине су заштићени од даљег пропадања. Радови су извршени сса 30% укупне нето површине на тврђави Кастел. - Потпуно реконструисане спољне линије опште инфраструктуре за Јединицу 2: Културни центар са помоћним објектима. - Комплетно реконструисана станица за ел. енергију „Кастел” - Објекти тврђаве Кастел у јединицама 2 и 9, нпр. музеј, торњеви 3, 4 и 5 спојени су са градским цјевоводом за гријање. 	<p>1 030 000 EUR</p> <p>140 000 EUR</p>	<p>Све дозволе за рад добијене су на вријеме</p> <p>Доступна су сва потребна средства</p> <p>Укључене заинтересоване стране намјеравају да сарађују</p>
<p>III фаза радова на реконструкцији, санацији, рестаурацији и адаптацији тврђаве Кастел, Јединица „Културни центар са помоћним објектима” (Уговор о радовима)</p>	<p>Уговор 1.1. Уговор о радовима (ЕУ)</p> <p>Уговор 1.2 Уговор о радовима (НЦ)</p>	<p>1 030 000 EUR</p> <p>140 000 EUR</p>	<p>Доступна су специфична средства</p> <p>Све релевантне грађевинске дозволе издаде су правовремено</p> <p>Укључене заинтересоване стране намјеравају да сарађују.</p>

Извјештаји извођача радова

Извјештаји корисника

Надзирање радова	Уговор 1.2. Уговор о услугама (ЕУ)	100 000 <i>EUR</i>
------------------	------------------------------------	--------------------

ПРИЛОГ II Опис институционалног оквира

У Босни и Херцеговини, култура је надлежност која је била децентрализована. Устав Босне и Херцеговине даје углавном надлежности у поменутим областима - ентитетима и / или кантонима, док су државни ниво углавном структуре координације. Имамо четири административне структуре везане управо за подручје културе у Босни и Херцеговини:

- Министарство цивилних послова на државном нивоу
- Министарство културе и спорта Федерације Босне и Херцеговине (ФБиХ)
- Министарство образовања и културе Републике Српске (РС)
- Одјељење за привредни развој, културу и спорт Дистрикта Брчко (БД)

У погледу културног наслеђа, такође постоји Комисија за очување националних споменика, а то је институција на државном нивоу, те је задужена за одређивање националних споменика.

На ентитетском нивоу, у Босни и Херцеговини постоје два Завода одговорна за културно и историјско наслеђе: Завод за заштиту културног, историјског и природног наслеђа Федерације Босне и Херцеговине и Завод за културно, историјско и природно наслеђе Републике Српске. Њихове одговорности укључују стручне и друге радове који захтијевају примјену стручних и научних метода и сродног административног рада у области очувања културно-историјског наслеђа.

Министарство цивилних послова на државном нивоу одговорно је за утврђивање основних принципа за координацију, усклађивање планова два ентитетска тијела и дефинисање међународне културне стратегије Босне и Херцеговине. Све друге надлежности по овом питању задржане су на ентитетском и кантоналном нивоу.

Све ове структуре снажно се залажу за оживљавање културног сектора у цјелини и сарадњу како би се рехабилитовало и очувало културно наслеђе, интегрисање у савремени привредни развој и да се он представи широј међународној заједници.

Прилог III Референце закона, прописа и стратешких докумената

Прописи и стратешки документи на државном нивоу

- Документ о културној политици Босне и Херцеговине ("Службене новине Босне и Херцеговине" бр. 93/08)
- Одлука о одређивању историјског локалитета тврђаве "Кастел" у Бањој Луци као националног споменика Босне и Херцеговине ("Службене новине Босне и Херцеговине" бр. 36/05)

Прописи и стратешки документи на ентитетском нивоу

- Закон о спровођењу Одлуке Комисије за очување националних споменика установљених према Прилогу 8 Дејтонског споразума 2002, а коју је усвојила Република Српска (Службене новине Републике Српске бр. 9/02).
- Закон о културним добрима ("Службене новине Републике Српске", бр. 11/95) у Републици Српској.
- Закон о просторном планирању ("Службене новине Републике Српске" бр. 84/02, 55/02, 14/03, 112/06, 53/07)
- Развојна стратегија за културу Републике Српске ("Службене новине Републике Српске" бр. 16/10)

Референтна листа релевантних међународних докумената

- УНЕСКО-ва Конвенција о заштити и промовисању различитости културног изражавања
- УНЕСКО-ва Конвенција о очувању нематеријалног културног наслеђа
- УНЕСКО-ва Конвенција о заштити свјетског културног и природног наслеђа
- Конвенција Савјета Европе о заштити архитектонског наслеђа Европе
- Оквирна конвенција Савјета Европе о вриједности културног наслеђа за друштво

Наведене међународне документе је ратификовала Босна и Херцеговина, те је према томе показала своју посвећеност очувању и промовисању културног наслеђа.

- Саопштење Комисије Европском парламенту, Савјету, Европском економском и социјалном комитету регија *COM(2010) 553*

Реферисање на *AP (Accession Partnership – Приступно партнерство) / NPAА (National Program of Adoption of Acquis – Национални програм усвајања правне тековине ЕУ) / EP (European Partnership – Европско партнерство) / SAA (Stabilization and Association Agreement – Уговор о стабилизацији и придруживању)*

(Члан 101) „Стране се обавезују да ће промовисати културну сарадњу. Та сарадња служи *inter alia* да се побољша међусобно разумијевање и поштовање између појединаца, заједница и народа. Стране се, такође, обавезују, да сарађују на промовисању културне различитости, нарочито у оквиру УНЕСКО-ве Конвенције о заштити и промовисању разноликости културног изражавања”. Овај споразум утјеловљује културну сарадњу између ЕУ и Босне и Херцеговине.

Реферисање на *MIPD*

Овај пројекат је повезан са сљедећим приоритетима *MIPD* 2011-2013:

Стратешки циљ IPA-е

План Европа 2020 нуди земљама проширења сидро за реформе. Босна и Херцеговина је позвана да слиједи приоритете стратегије и да главне изазове прилагоди државном контексту.

2.6 Одабрани приоритети за помоћ ЕУ-а

- Подстицање економског и социјалног развоја.

Активности везане за правно наслеђе ЕУ и друге активности

Подршка активностима које су изван обима главних сектора за подршку ЕУ за период 2011-2013: V) мјере за подршку изградњи повјерења и помирење.

Реферисање на Државни развојни план

- Босна и Херцеговина је припремила развојну стратегију земље (*country development strategy (CDS)*) и стратегију социјалне укључености које ће послужити као основа за државни развојни план. Савјет министара тек треба усвојити обје стратегије и с тим у вези планове дјеловања. Предложени циљеви и приоритети за *CDS* су јачање макроекономске стабилности, одржив развој, конкурентност, запошљавање, интеграције у ЕУ и социјална укљученост. Коначни циљ *CDS*-а, социјална укљученост, чини основу стратегије социјалне укључености, за коју је идентификовано пет кључних циљева: побољшање пензионе политике, побољшање заштите породица са дјецом, побољшање система здравства, побољшање образовног система и побољшање политике запошљавања и социјалне политике.

Реферисање на државне / секторске планове улагања

- Документ о културној стратегији Босне и Херцеговине ("Службене новине Босне и Херцеговине" бр. 93/08)
- Стратегија културног развоја Републике Српске („Службене новине Републике Српске“)

ПРИЛОГ IV Детаљи према уговору којег финансира ЕУ

Пројекат ће се спроводити путем два различита уговора које финансира ЕУ, а којима руководи Делегација ЕУ у Босни и Херцеговини:

- Један уговор о радовима на активностима рехабилитације и рестаурације до максималног износа од 1.030.000 *EUR* (уговор 1.1)
- Уговор о услугама за надзирање радова до максималног износа од 100.000 *EUR* (уговор 2.1)

Референтна листа докумената

Управа града Бање Луке финансирала је израду сљедећих докумената:

1. *Студију изводљивости и Пословни план* за Пројекат „Реконструкција и ревитализација тврђаве Кастел” (2013, Пројекат АД Бања Лука)
2. *Главни пројекат* пројекта „Реконструкције и ревитализације тврђаве Кастел“ (2012, Грађење, ј.с.ц. Источно Сарајево)
3. *Еколошка дозвола* за радове на реконструкцији и ревитализацији тврђаве Кастел (2010, град Бања Лука)
4. *Идејно рјешење* пројекта „Реконструкције и ревитализације тврђаве Кастел“ (2012, Грађење, ј.с.ц. Источно Сарајево)

Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске сачинио је документ *Елаборат о тренутном стању објеката и простора тврђаве Кастел у Бањој Луци за израду пројекта реконструкције и преобликовања* у 2007.

Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске посједује информације и основне документе у вези са периодом 1975-1980. г како слиједи:

1. *Програм ревитализације тврђаве Кастел за 1980. г*, Завод за заштиту културних и природних споменика Бања Лука, Бања Лука, 1980. године.
2. *Програм санације ревитализације тврђаве Кастел за 1982.г*, Завод за заштиту културних и природних споменика Бања Лука, Бања Лука, 1982. г.
3. *Општи услови за идејно рјешење санације, очувања, рестаурације и ревитализације тврђаве Кастел у Бањој Луци*, Завод за заштиту културних споменика БиХ, Сарајево, 1975. г.
4. *4. Приједлог санације, очувања, рестаурације и ревитализације тврђаве Кастел*, Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, Бања Лука, 1998. г.
5. *Торањ 4, Кастел, Главни пројекат, Архитектонски дио, систем водовода и канализације*, РО “Пројекат”, Бања Лука, 1983. г.
6. *Торањ 4, Кастел, Главни пројекат, Грађевински дио*, РО “Пројекат”, Бања Лука, 1979. г.
7. *Торањ 3, Кастел, Главни пројекат, Архитектонски дио, Систем водовода и канализације*, РО “Пројекат”, Бања Лука, 1983. г.

8. *Торањ 3, Кастел, Главни пројекат, Грађевински дио, РО „Пројекат”, Бања Лука, 1979. г.*
9. *Реконструкција торња 2 тврђаве Кастел, Бања Лука, Изведбени пројекат, Пројектни биро „План”, Бања Лука, 1980. г.*
10. *Санација и рестаурација Капи-куле, тврђава Кастел, , Завод за заштиту културних и природних споменика Бања Лука, Бања Лука, 1987. г.*
11. *Торањ 1, Кастел – Санација и адаптација, Изведбени архитектонско-грађевински пројекат, СОУР „Крајина”, РО Завод за студије и пројекте Бања Лука, Бања Лука, 1982. г;*
12. *Национални ресторан тврђава Кастел, Б. Лука, Извођачки пројекат, Пројектни биро „План”, Бања Лука, 1981. г.*
13. *Мобилни екран позорнице „Кастел“, Изведбени пројекат, РО „Пројекат”, Бања Лука 1962. г.*
14. *Жељезна врата Кастела, РО „Пројекат”, Бања Лука 1962. г.*
15. *Љетна позорница у Кастелу, Изведбени пројекат, РО „Пројекат”, Бања Лука 1970. г.*
16. *Пројекат изведеног стања, фазе 73-74, тврђава Кастел, Завод за заштиту културних споменика БиХ, Сарајево 1976. г.*
17. *Телефонско прикључење тврђаве Кастел на ММ Бања Лука, РО ПТТ саобраћаја Бања Лука, 1981. г.*
18. *Водоводне и канализационе прикључење за Завод за заштиту културних споменика, Национални ресторан, кула 2, Завод за студије и пројектовање, Бања Лука, 1981. г.*
19. *Тврђава Кастел, Интерна нисконапонска мрежа, РО „Пројекат”, Бања Лука 1980. г.*
20. *Идејно рјешење система водовода и канализације за тврђаву Кастел, Завод за урбанизам, Бања Лука*
21. *Идејно рјешење санитарне канализације и цјевовода Ø150 mm за тврђаву Кастел, Завод за урбанизам, Бања Лука, 1981. г.*
22. *Рестаурација обалног бастиона 13 и попречног бастиона тврђаве Кастел Бања Лука, Завод за испитивање материјала, Бања Лука, 1991. г.*
23. *Тврђава "Кастел" Бања Лука - рестаурација попречног зида, Завод за студије и пројектовање, Бања Лука, 1975. г.*
24. *Изведбени пројекат за рестаурацију јужног зида тврђаве Кастел, Завод за архитектуру грађевинарство и геодезију, Факултет архитектуре и грађевинарства, Бања Лука, 2005. г.*
25. *Регулациони пројекат за плажу "Кастел", Бања Лука, 1959. г.*
26. *Изведбени пројекат хортикултуралног рјешења за терасу Кастела, Бања Лука, КРО Бања Лука, ООУР “Цвјећар”, Бања Лука, Бања Лука, 1982. г.*
27. *Хортикултурално рјешење за тврђаву Кастел, Завод за студије и пројектовање, Бања Лука, 1976. г.*
28. *Тврђава Кастел, Бања Лука, санација, очување, рестаурација, ревитализација, Завод за заштиту културних споменика, 1975. г.*

Критеријуми за улагање

- Стопа поврата: Завршетак радова резултираће повратом уложених средстава. Пројекат је дугорочно одржив и уложена средства ће се вратити путем коришћења објекта и побољшања туризма.
- Суфинансирање: укупан износ за суфинансирање је 140 000 *EUR*.

- Усклађеност са одредбама о државној помоћи: град Бања Лука је финансирао припрему комплетног пројекта реконструкције вриједног 140 000 *EUR*.
- Власништво над имовином (садашње и након окончања пројекта):
- Град Бања Лука власник је тврђаве Кастел. Када се обави рестаурација, на основу идејног рјешења функционалног коришћења из пројекта рестаурације, тврђава Кастел ће се користити као јавни простор за културне догађаје.

Сва пропратна документација као што су: инжењерски цртежи, документација потребна за издавање грађевинских дозвола, трошковници и фотографије доступни су на захтјев.

ПРИЛОГ : Активности везане за видљивост пројекта

Активности везане за видљивост пројекта предузеће се у складу са provedеним специфичним пројектним активностима, према правилима и захтјевима о видљивости ЕУ-е.